

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра економіки та міжнародних відносин

**ПОЛІТИКА ЗАЙНЯТОСТІ ТА РИНОК ПРАЦІ /
EMPLOYMENT POLICY AND LABOR MARKET**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Ступінь вищої освіти	«бакалавр» / «bachelor»
Галузь знань	23 «Соціальна робота» / «Social work»
Спеціальність	232 «Соціальне забезпечення» / «Social welfare»
Спеціалізація / Освітня програма	«Соціальне забезпечення» / «Social welfare»

Розробник: Богацька Наталія, кандидат економічних наук, доцент

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри економіки та міжнародних відносин 16 червня 2021 р. пр. № 11 та на засіданні методичної комісії факультету економіки, менеджменту та права 25 червня 2021 р. пр. № 6.

Рецензент: Кульганік Оксана, кандидат економічних наук, доцент

Редактор: Фатєєва Т.

Комп'ютерна верстка: Тимощук М.

Підп. до друку 23.06.2021. Формат 60x84/16. Папір офсетний

Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 1,33.

Обл.-вид. арк. 0,97. Тираж 5. Зам. № 276.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Методичні рекомендації до самостійного вивчення дисципліни «Політика зайнятості та ринок праці», призначені здобувачам освітнього ступеня «бакалавр» галузі знань 23 «Соціальне забезпечення» спеціальності 232 «Соціальне забезпечення».

Вивчення дисципліни передбачає оволодіння навичками щодо застосування методів збору інформації (аналіз документів, опитування та спостереження); використання статистичної, методичної та нормативної бази системи соціального захисту населення; використання базових знань про принципи соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення; аналіз та пояснення актуальних процесів у соціальній сфері та соціальному забезпеченні; пошук інформації з різних джерел для розв'язання фахових задач; вміти застосовувати свої знання для фахового, консультування споживачів послуг соціального забезпечення; ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців.

РОЗДІЛ 2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин				Форми контролю
	Усього годин / кредитів	з них			
		лекції	Практичні (лабораторні) заняття	самостійна робота студентів	
1	2	3	4	6	7
Тема 1. Зайнятість та ринок праці в економічній системі	10	2	2	6	УО, УД
Тема 2. Соціально-економічна сутність ринку праці	10	2	2	6	УО, Т
Тема 3. Населення і трудовий потенціал суспільства	11	2	4	5	УО
Тема 4. Пропозиція робочої сили на ринку праці	10	2	4	4	УО
Тема 5. Попит на робочу силу на ринку праці	10	2	4	4	УО, УД
Тема 6. Формування ціни робочої сили на ринку праці	10	2	2	6	УО
Тема 7. Людина на ринку праці	11	2	4	5	УО, УД
Тема 8. Безробіття як елемент ринку праці	10	2	4	4	УО, РЗ
Тема 9. Зайнятість як соціально-економічна складова ринку праці	10	2	4	4	УО, РЗ
Тема 10. Регулювання на внутрішньофірмовому ринку праці	11	2	2	7	УО, ІЗ
Тема 11. Гнучкість ринку праці	11	2	2	7	УО, РЗ
Тема 12. Економічні моделі ринків праці	11	2	4	5	УО
Тема 13. Активна та пасивна політика держави на ринку праці	11	2	4	5	УО, КТ

1	2	3	4	6	7
Тема 14. Профспілки на ринку праці	11	2	2	7	УО, УД
Тема 15. Інтеграція України на світовий ринок праці	11	2	4	5	УО
Тема 16. Регулювання міжнародного ринку праці	11	2	2	7	УО, УД
Тема 17. Особливості національного ринку праці	11	2	2	7	УО, УД
Підсумковий контроль					екзамен
Всього	180	34	52	94	

Умовні позначення:

- УО – усне опитування;
- Т – тестування;
- РЗ – розв’язок задач;
- КТ – комп’ютерне тестування;
- ІЗ – індивідуальне завдання;
- УД – участь у дискусії;
- ІІ – іспит письмовий.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ КОНКРЕТНИХ ТЕМ

Тема 1. Зайнятість та ринок праці в економічній системі

Питання для самостійного вивчення

1. Сутність політики зайнятості в Україні.
2. Сутність праці як економічної категорії. Назвіть кількісні та якісні характеристики праці.
3. Функції праці.
4. Визначте елементи, що беруть участь у трудовому процесі, та роль кожного з них.

Перелік індивідуальних завдань

Підготувати есе на теми:

1. Елементи і функції ринку праці.
2. Структура, типи, форми і сегменти ринку праці.
3. Основні концепції аналізу сучасного ринку праці.
4. Праця як сфера життєдіяльності та її аспекти.

Питання для самоконтролю

1. Як людина взаємодіє з цими елементами?
2. Класифікація видів праці та її значення в оцінюванні праці.
3. Сутність характеру праці, показники характеру праці.
4. Сутність категорії «зміст праці». Які чинники впливають на зміст праці?
5. Основні напрямки збагачення соціально - економічного змісту праці.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-7

Додаткові: 41;53;54;56

Інтернет-ресурси: 66-71

Тема 2. Соціально-економічна сутність ринку праці

Питання для самостійного вивчення

1. Зміна сутності понять «праця», «робоча сила», у «новій економіці – економіці знань».
2. Умови виникнення ринку праці.
3. Функції ринку праці (суспільного поділу праці, інформаційна, посередницька, відтворювальна, стимулююча, оздоровлююча, регулююча).

Перелік індивідуальних завдань

Підготувати есе на теми:

1. Функції ринку праці (суспільного поділу праці, інформаційна, посередницька, відтворювальна, стимулююча, оздоровлююча, регулююча).
2. Види ринку праці (частковий, тіньовий (нерегульований), регульований).
3. Сегментація ринку праці.

Питання для самоконтролю

1. Види ринку праці (частковий, тіньовий (нерегульований), регульований).
2. Сегментація ринку праці.
3. Основні сегменти ринку праці: територіальні, демографічні, національні, галузеві, функціональні, професійно-кваліфікаційні, освітні, соціальні, часові, юридично-правові; первинні незалежні робочі місця, первинні підлеглі робочі місця, вторинні робочі місця.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-7

Додаткові: 41;43;53;54;56

Інтернет-ресурси: 66-71

Тема 3. Населення і трудовий потенціал суспільства

Питання для самостійного вивчення

1. Сутність та характеристика населення.
2. Економічно активне та неактивне населення.
3. Трудові ресурси як соціально-економічна категорія.

Перелік індивідуальних завдань

Підготувати есе на теми:

1. Соціально-економічна характеристика трудових ресурсів. Стан і структура трудових ресурсів.
2. Джерела поповнення трудових ресурсів. Баланс трудових ресурсів України.
3. Трудовий потенціал та його показники. Компоненти трудового потенціалу.

Питання для самоконтролю

1. Відтворення ресурсів для праці.
2. Трудовий потенціал суспільства.
3. Демографічний прогноз для України.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-7

Додаткові: 41;43;53;54;56

Інтернет-ресурси: 66-71

Тема 4. Пропозиція робочої сили на ринку праці

Питання для самостійного вивчення

1. Чинники, що впливають на обсяги пропозиції робочої сили (демографічні, економічні, соціальні, правові, екологічні, психологічні, політичні).
2. Система статистичних показників пропозиції робочої сили і попиту на робочі місця.
3. Інформаційне забезпечення розрахунків робочої сили з урахуванням економічних чинників.

Перелік індивідуальних завдань

Підготувати реферат на теми:

1. Джерела сукупної пропозиції робочої сили. Потоки пропозиції робочої сили.
2. Структурно-функціональний аналіз пропозиції робочої сили. Поняття «економічно активне населення», «економічно неактивне населення» і «трудоий потенціал».
3. Якісний склад пропозиції робочої сили: за категоріями населення, віком, статтю, професіями, кваліфікацією. Регіональний аспект пропозиції робочої сили в Україні.
4. Обсяги пропозиції, структура, особливості формування і завдання з регулювання відповідно до попиту на робочу силу в умовах ринкової економіки. Поняття "індивідуальної" та "сукупної" пропозиції робочої сили і джерела її поповнення.
5. Чинники, що впливають на обсяги пропозиції робочої сили (демографічні, економічні, соціальні, правові, екологічні, психологічні, політичні).

Питання для самоконтролю

1. Якісний склад пропозиції робочої сили за категоріями населення, віком, статтю, професією, кваліфікацією.
2. Економічні методи стимулювання і скорочення пропозиції на ринку праці.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1,2,4,7

Додаткові: 41;43;53;54;56;60

Інтернет-ресурси: 70

Тема 5. Попит на робочу силу на ринку праці

Питання для самостійного вивчення

1. Поняття "індивідуального" та "сукупного" попиту на робочу силу.
2. Ринок робочих місць. Вимоги робочих місць до якості робочої сили.
3. Еластичність попиту на робочу силу. Закони похідного попиту.
4. Чинники формування попиту на робочу силу (економічні, соціальні, демографічні, організаційні, техніко-технологічні, природно-біологічні, нормативно-правові).

Перелік індивідуальних завдань

Підготувати реферат на теми:

1. Циклічний характер попиту на робочу силу в зв'язку з циклічністю економічного і технічного розвитку. Коротко- та довгостроковий попит на робочу силу.
2. Свобода підприємництва, економічні інтереси та конкуренція роботодавців за робочу силу як умова функціонування ринку праці.
3. Гранична продуктивність. Закон граничної віддачі.
4. Регіонально-галузевий аналіз попиту на робочу силу. Пряма еластичність попиту на робочу силу.

5. Перехресна еластичність попиту на працю.
6. Чинники формування попиту на робочу силу (економічні, соціальні, демографічні, організаційні, техніко-технологічні, природно-біологічні, нормативно-правові).

Питання для самоконтролю

1. Заходи щодо регулювання попиту на робочу силу.
2. Економічні методи стимулювання та скорочення попиту на робочу силу.
3. Джерела інформації при прогнозуванні попиту на робочу силу.
4. Побудова розрахункового балансу ринку праці.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-7

Додаткові: 41;43;53;54;56

Інтернет-ресурси: 66-71

Тема 6. Формування ціни робочої сили на ринку праці

Питання для самостійного вивчення

1. Вартість робочої сили та ціна праці.
2. Витрати роботодавця на робочу силу.
3. Якість робочої сили і конкурентоспроможність працівника.

Перелік індивідуальних завдань

Підготувати презентацію на теми:

1. Особливості купівлі-продажу робочої сили.
2. Вартість робочої сили та ціна праці. Витрати роботодавця на робочу силу.
3. Якість робочої сили і конкурентоспроможність працівника.
4. Формування ціни праці залежно від рівня компетентності працівника.
5. Організація оплати праці в колективному та трудовому договорах.

Питання для самоконтролю

1. Особливості купівлі-продажу робочої сили.
2. Витрати роботодавця на робочу силу.
3. Формування ціни праці залежно від рівня компетентності працівника.
4. Організація оплати праці в колективному та трудовому договорах.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-7

Додаткові: 41;43;53;54;56

Інтернет-ресурси: 66-71

Тема 7. Людина на ринку праці

Питання для самостійного вивчення

1. Освіта – база професіоналізації і соціальна гарантія. Врахування нахилів, здібностей при виборі професії і роботи.
2. Самомаркетинг. Напрями пошуку роботи.
3. Підготовка і представлення інформації про себе на ринку праці.

Перелік індивідуальних завдань

Підготувати резюме.

Підготувати реферат на теми:

1. Вибір професії як початок кар'єри.
2. Психологічні проблеми професійного навчання.
3. Основні етапи розвитку особистості як суб'єкта праці.

Питання для самоконтролю

1. Напрями пошуку роботи.
2. Підготовка і представлення інформації про себе на ринку праці.
3. Трудова кар'єра: поняття, значення, види, планування та реалізація.
4. Трудовий контракт: переваги, структура, значення в соціально-трудовах відносинах

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-7

Додаткові: 41;43;53;54;56

Інтернет-ресурси: 66-71

Тема 8. Безробіття як елемент ринку праці

Питання для самостійного вивчення

1. Умови існування безробіття.
2. Характеристика причин безробіття в Україні.
3. Основні форми безробіття:
 - абсолютне (фрикційне, структурне, циклічне);
 - відносне (територіальне, професійне, кваліфікаційне, функціональне, добровільне, вимушене, застійне, інституційне, приховане).

Перелік індивідуальних завдань

Підготувати есе на теми:

1. Диференціація безробіття за видами та її практичне значення.
2. Приховане та часткове безробіття, їх наслідки. Причини особливої небезпеки для економіки та соціального стану хронічного безробіття.
3. Відмінності у визначенні безробітної особи за Законом України «Про зайнятість населення» та за міжнародними нормами.
4. Показники безробіття.
5. Основні форми безробіття: абсолютне (фрикційне, структурне, циклічне); відносне (територіальне, професійне, кваліфікаційне, функціональне, добровільне, вимушене, застійне, інституційне, приховане).
6. Безробіття і макроекономічні показники. Природний рівень безробіття.
7. Безробіття і вільні робочі місця (крива Беверіджа). Безробіття і обсяг ВВП (закон Оукена). Безробіття і інфляція (крива Філіпса).

Питання для самоконтролю

1. Поняття підходящої роботи.
2. Визначення основних коефіцієнтів безробіття.
3. Показники "оборотності" безробіття: частота випадків безробіття; його тривалість.
4. Рівень безробіття в країнах з розвинутою ринковою економікою.
5. Соціальний захист безробітних. Головні принципи соціального захисту безробітних.

Рекомендовані джерела

Основні: 1-7

Додаткові: 41;43;53;54;56

Інтернет-ресурси: 66,70

Тема 9. Зайнятість як соціально-економічна складова ринку праці

Питання для самостійного вивчення

1. Закон України «Про зайнятість населення»: його зміст, структура, основні розділи.
2. Економічний аспект зайнятості населення.
3. Визнання належності громадян до зайнятого населення України.
4. Види зайнятості, їх класифікація.

Перелік індивідуальних завдань

Підготувати есе на теми:

1. Показники зайнятості населення. Концептуальний поділ зайнятості (повна, глобальна, примусова зайнятість).
2. Класифікація основних форм зайнятості за організацією робочого часу, за стабільністю трудової діяльності, за статусом.
3. Принципова основа нелегальної та нерегламентованої форм зайнятості.
4. Економічне та соціальне значення цих форм зайнятості.
5. Державна політика зайнятості як складова соціальної та економічної політики.
6. Основні принципи державної політики зайнятості.

Питання для самоконтролю

1. Форми зайнятості, їх класифікація:
 - а) за формами організації робочого часу (повна; неповна: видима, невидима, вимушена, добровільна);
 - б) за статусом діяльності (первинна, вторинна);
 - в) за стабільністю трудової діяльності (постійна, тимчасова);
 - г) за характером організації робочих місць та робочого часу (стандартна, нестандартна);
 - д) за формами правового регулювання використання робочої сили (регламентована, нерегламентована).
2. Концепції зайнятості (повна, глобальна, примусова, добровільна).

3. Самозайнятість, як важливий напрямок політики держави на ринку праці. Визнання та дотримання Україною міжнародних трудових норм.
4. Економічні методи регулювання ринку праці.
5. Грошово-кредитна політика.
6. Фіскально-бюджетна політика.
7. Заходи активної політики на ринку праці.
8. Заходи пасивної політики на ринку праці.
9. Соціальний захист молоді на ринку праці.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-7

Додаткові: 41;53;54;56

Інтернет-ресурси: 66-71

Тема 10. Регулювання на внутрішньофірмовому ринку праці

Питання для самостійного вивчення

1. Основні аспекти існування внутрішньофірмового ринку праці.
2. Складові елементи кадрової політики фірми.
3. Етапи управління персоналом.

Перелік індивідуальних завдань

Підготувати есе на теми:

1. Основні принципи сучасної практики мотивації праці.
2. Професійна підготовка та перепідготовка кадрів на підприємстві, головні складові підготовки.
3. Оцінка персоналу підприємства.
4. Роль і функції внутрішньофірмового ринку праці в процесах, що відбуваються на сукупному ринку праці.
5. Дисбаланс на внутрішньофірмовому ринку праці. Дефіцит і надлишок робочої сили на внутрішньофірмовому ринку праці.

Питання для самоконтролю

1. Набір на підприємство - одна з найважливіших складових управління персоналом.
2. Основні принципи сучасної практики
3. мотивації праці.
4. Професійна підготовка та перепідготовка кадрів на підприємстві. Головні складові підготовки. Можливості підприємства для розвитку працівника.
5. Оцінка персоналу підприємства

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-7

Додаткові: 41;53;54;56

Інтернет-ресурси: 66-71

Тема 11. Гнучкість ринку праці

Питання для самостійного вивчення

1. Загальна характеристика витрат та поточних витрат.
2. Сутність гнучкого ринку праці, його елементи та характеристики.
3. Переваги гнучких форм зайнятості населення.
4. Неповний робочий час та його різновиди. Скорочений робочий тиждень. Альтернативний робочий час. Поділ робочого місця між двома працівниками.

Перелік індивідуальних завдань

Підготувати есе на теми:

1. Поняття гнучкості та жорсткості ринку праці, їх характеристики, фактори впливу на гнучкість ринку праці.
2. Переваги гнучких форм зайнятості населення. Заходи щодо посилення гнучкості ринку праці.
3. Гнучкі форми зайнятості та їх роль у державному регулюванні зайнятості.
4. Організаційно-технологічний процес виробництва й стан виробничих відносин як умови застосування гнучких форм зайнятості.
5. Види гнучких форм зайнятості.
6. Трансформація форм і видів зайнятості в період глобалізаційних процесів у сфері зайнятості: запозичена праця (лізинг, аутсорсинг, аутстафінг) персоналу; телеробота, або дистанційна зайнятість; віддалена робота (фріланс) тощо.
7. Тимчасовий найм. Форми тимчасового найму.

Питання для самоконтролю

1. Гнучкий робочий рік.
2. Стиснутий робочий тиждень.
3. Гнучкі графіки робочого часу.
4. Надомна праця.
5. Трансформація форм і видів зайнятості в період глобалізаційних процесів у сфері зайнятості: запозичена праця (лізинг, аутсорсинг, аутстафінг) персоналу; дистанційна зайнятість; віддалена робота (фріланс) тощо.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-7

Додаткові: 41;53;54;56

Інтернет-ресурси: 66-71

Тема 12. Економічні моделі ринків праці

Питання для самостійного вивчення

1. Європейська (континентальна) модель ринку праці.
2. Економічний розвиток, оплата праці й активна політика на "зовнішньому" ринку праці у Швеції.

Перелік індивідуальних завдань

Підготувати есе на теми:

1. Європейська (континентальна) модель ринку праці.
2. Економічний розвиток, оплата праці й активна політика на "зовнішньому" ринку праці у Швеції.
3. Державна та профспілкова політика в формуванні конкурентоспроможності робочої сили на "внутрішньому" ринку праці в Японії.
4. Децентралізація ринку праці в США.

Питання для самоконтролю

1. Державна та профспілкова політика в формуванні конкурентоспроможності робочої сили на "внутрішньому" ринку праці в Японії.
2. Децентралізація ринку праці в США.
3. Моделі ринків праці: неокласична (класична), кейнсіанська, монетариська.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-7

Додаткові: 41;53;54;56

Інтернет-ресурси: 66-71

Тема 13. Активна та пасивна політика держави на ринку праці

Питання для самостійного вивчення

1. Активні заходи держави на ринку праці і джерела їх здійснення.
2. Профорієнтація, профпідготовка, перекваліфікація і підвищення кваліфікації персоналу в системі активних заходів, їх роль і недоліки, які мають місце в Україні.
3. Розширення сфери докладання праці за рахунок введення в дію нових робочих місць та поширення гнучких форм зайнятості.
4. Державне сприяння самозайнятості.

Перелік індивідуальних завдань

Підготувати есе на теми:

1. Сутність активної і пасивної політики держави в галузі зайнятості.
2. Профорієнтація, профпідготовка, перекваліфікація і підвищення кваліфікації персоналу в системі активних заходів, їх роль і недоліки, які мають місце в Україні.
3. Роль громадських робіт у заходах по запобіганню безробіттю.
4. Державне сприяння самозайнятості.
5. Сутність і вплив на зайнятість пасивних методів в умовах України.
6. Раціональне співвідношення витрат на активні і пасивні заходи.
7. Трудова активність, трудова мобільність і міграція населення.
8. Державна і регіональна програма зайнятості. Їх розробка, узгодження, схвалення, моніторинг виконання, недоліки в практичній реалізації.

Питання для самоконтролю

1. Територія пріоритетного розвитку - визначення, статус, суб'єкти.
2. Сутність і вплив на зайнятість пасивних методів в умовах України.
3. Рациональне співвідношення витрат на активні і пасивні заходи.
4. Трудова активність, трудова мобільність і міграція населення.
5. Державна і регіональна програма зайнятості (розробка, узгодження, схвалення, моніторинг виконання, недоліки в практичній реалізації).

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-7

Додаткові: 41;53;54;56

Інтернет-ресурси: 66-71

Тема 14. Профспілки на ринку праці

Питання для самостійного вивчення

1. Функції профспілок і першочергові завдання. Профспілки та соціально-трудова відносина.
2. Вплив профспілок на зайнятість і заробітну плату.
3. Профспілки і страйк. Моделі колективних переговорів і страйку.

Перелік індивідуальних завдань

Підготувати есе на теми:

1. Профспілки - головний суб'єкт соціального партнерства. Функції профспілок і першочергові завдання.
2. Профспілки і страйк. Моделі колективних переговорів і страйку. Модель Чемберлена, модель Хікса, модель Ашенфельтера-Джонсона.
3. Різновиди профспілкових об'єднань, які діють на теренах України, їх специфіка, особливість політики в галузі зайнятості.
4. Нова роль і функції профспілок України. Проблеми профспілок України та протиріччя в їх діяльності.
5. Підприємці та їх спілка на ринку праці, види роль і функції. Спілки підприємців України.

Питання для самоконтролю

1. Модель Чемберлена, модель Хікса, модель Ашенфельтера-Джонсона.
2. Нова роль і функції профспілок України. Проблеми профспілок України та протиріччя в їх діяльності.
3. Спілки підприємців України, види роль і функції.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-7

Додаткові: 41;53;54;56

Інтернет-ресурси: 66-71

Тема 15. Інтеграція України на світовий ринок праці

Питання для самостійного вивчення

1. Трудова мобільність на ринку праці. Економічні чинники міжнародної трудової міграції.
2. Види інтелектуальної міграції.
3. Глобалізація та її вплив на ринок праці України. Сутність економічної глобалізації. Глобалізація і загострення міжнародної конкуренції.
4. Національна держава - самостійна макросистема і суб'єкт загальносвітових відносин.

Перелік індивідуальних завдань

Підготувати есе на теми:

1. Трудова мобільність на ринку праці.
2. Економічні чинники міжнародної трудової міграції.
3. Глобалізація та її вплив на ринок праці України.
4. Національна держава - самостійна макросистема і суб'єкт загальносвітових відносин.
5. Міжнародна організація праці (МОП) - координатор міжнародного співробітництва. Її цілі, завдання, органи, методи роботи.
6. Стан інтеграції України у міжнародний ринок праці.
7. Робоча сила України за кордоном: чисельність, оплата праці, умови праці й перебування.
8. Захист національного ринку праці від негативних наслідків глобалізації.
9. Проблеми інтеграції України на світовий ринок праці.

Питання для самоконтролю

1. Глобалізація і доходи працюючих. Намагання роботодавців знижувати заробітну плату. Проблематичність принципу "однакові оплати за однакою працю".
2. Міжнародна організація праці (МОП) - координатор міжнародного співробітництва. Її цілі, завдання, органи, методи роботи.
3. Підвищення ролі МОП у період посилення глобалізації у сфері зайнятості, безробіття, соціального захисту.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-7

Додаткові: 41;53;54;56

Інтернет-ресурси: 66-71

Тема 16. Регулювання міжнародного ринку праці

Питання для самостійного вивчення

1. Організаційно-економічні засади регулювання міжнародного ринку праці.
2. Цілі і основні напрямки діяльності Міжнародної організації праці.
3. Основні конвенції МОП з питань регулювання ринку праці, їх характеристика.

Перелік індивідуальних завдань

Підготувати есе на теми:

1. Міжнародний ринок праці та напрямки його розвитку.
2. Сегментація міжнародного ринку праці.

Питання для самоконтролю

1. Сегментація міжнародного ринку праці.
2. Організаційно-економічні засади регулювання міжнародного ринку праці.
3. Цілі і основні напрямки діяльності Міжнародної організації праці.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-7

Додаткові: 41;53;54;56

Інтернет-ресурси: 66-71

Тема 17. Особливості національного ринку праці

Питання для самостійного вивчення

1. Економічна та соціальна функція молоді. Причини молодіжного безробіття.
2. Особи середнього віку.
3. Особи передпенсійного віку.
4. Зайнятість пенсіонерів і підлітків.

Перелік індивідуальних завдань

Підготувати презентацію на теми:

1. Аналіз сучасного стану зайнятості і безробіття в Україні.
2. Особливості та етапи формування ринку праці.
3. Соціально-демографічні групи населення та їх роль і місце на ринку праці. Економічна і соціальна функція молоді.
4. Фактори впливу на рівень зайнятості пенсіонерів та підлітків.
5. Зайнятість жінок і причини їх безробіття та незайнятості.
6. Особливості структури зайнятості та негативні тенденції в структурі зайнятості населення в Україні.
7. Проблеми якості робочої сили в Україні.
8. Роль органів державного управління в підвищенні якості робочої сили.

Питання для самоконтролю

1. Аналіз сучасного стану зайнятості та безробіття в Україні.
2. Особливості та етапи формування ринку праці.
2. Вплив реформування заробітної плати на стан зайнятості та безробіття.
3. Фактори впливу на рівень зайнятості пенсіонерів і підлітків. Зайнятість жінок, причини їх безробіття та незайнятості.
4. Особливості структури зайнятості та негативні тенденції в структурі зайнятості населення в Україні.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1-7

Додаткові: 41;53;54;56

Інтернет-ресурси: 66,70,71

РОЗДІЛ 4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається за допомогою якісних критеріїв і трансформується його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Результат виконання екзаменаційних завдань оцінюється з урахуванням результатів у співвідношенні 80:20, де 80 – максимальна оцінка за виконання екзаменаційного завдання, 20 – результат поточної успішності відповідно до шкали переводу поточної роботи для врахування її при підсумковій оцінці. При визначенні загальної оцінки з навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» використовуються такі види контролю знань:

- поточний;
- контроль самостійної роботи;
- підсумковий.

1. Поточний контроль знань студентів.

Практичні заняття (26 занять x 3 бали) = 78 балів. На практичному занятті оцінюється:

- усні відповіді здобувачів;
- участь в обговоренні дискусійних питань;
- участь у ділових, рольових іграх та їх обговоренні;
- аналіз ситуаційних завдань та вміння доведення власної думки;
- правильність розрахунків при визначенні певних показників, вирішення ситуаційних завдань, задач;
- реферативні виступи, усні повідомлення тощо.

2. Контроль самостійної роботи:

- виконання індивідуального завдання у вигляді аналітичних розрахунків та підготовки доповіді за темою, яку пропонує викладач (5 балів);
- реферування наукових статей, підготовка доповідей на наукові конференції, публікація наукових статей (5 балів);
- підготовка наукової статті (12 балів).

3. Підсумковий контроль знань студентів проводиться у вигляді письмового екзамену. Результат виконання екзаменаційних завдань оцінюється з урахуванням результатів у співвідношенні 80-20, де 80 – максимальна оцінка за виконання екзаменаційного завдання, 20 – результат поточної успішності відповідно до шкали переводу поточної роботи для врахування її при підсумковій оцінці.

РОЗДІЛ 5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні:

1. Акіліна О. В., Ільч Л. М. *Економіка праці та соціально-трудова відносини* : навч. посіб. 2-ге вид., допов. і переробл. Київ : Алерта, 2012. 820 с.
2. *Економіка праці і соціально-трудова відносини* : навч. посіб. / [М. Г. Акулов, А. В. Драбаніч, Т. В. Євась, О. А. Жукова, О. М. Помірча, І. І. Цаль, Л. В. Юрчишена]. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 328 с.
3. Калініна С. П., Гетьманенко Ю. О., Давидюк Л. П. *Розвиток міжнародного ринку праці : глобалізаційний аспект* : монографія. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. 240 с. : діаграми.
4. Кустова Л. Л., Кучумова І. Ю., Нападовська Л. А., Шостак І. В. *Економіка праці та соціально-трудова відносини* : навч. посіб. Київ : КНТЕУ, 2012. 328 с.
5. Мартинова Л. Б., Хачатрян В. В., Давидюк Л. П., Кульганік О. М. *Інтернаціоналізація ринків праці* : монографія. Електронні дані. Вінниця : Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2017. URL: http://10.0.2.150/docs/2017/154_2017/Internatsionalizatsiia_rynkiv_pratsi.pdf.
6. Павлюк Т. І. *Ринок праці: теорія, методологія, практика* : монографія. Електронні дані. Вінниця : Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2018. URL: http://10.0.2.150/docs/2018/72_2018/Rynok_pratsi.pdf.
7. Чернявська О. В. *Ринок праці* : навч. посіб. 2-ге вид., переробл. та допов. Електронні дані. Київ : Центр учбової літератури, 2013. URL: http://10.0.2.150/docs/CUL/Rynok_prazi_Cherniavska_2013.pdf.

Додаткові:

8. Безугла Е. В., Дугієнко Н. О. Аналіз шляхів міграції до США: сучасний стан. *Інфраструктура ринку*. 2019. № Вип. 31. С. 490–495. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/31_2019_ukr/74.pdf.
9. Білик О. Нові завдання державної служби зайнятості України в контексті сучасних викликів ринку праці. *Україна: аспекти праці*. 2019. № 1. С. 10–16.
10. Біль М. М., Левицька О. О. Потенціал активізації зайнятості населення об'єднаних територіальних громад західних та центральних областей України. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/12_2019/94.pdf.
11. Близнюк В. В., Юрик Я. І. Освітньо-кваліфікаційні диспропорції регіонального ринку праці України. *Економіка і прогнозування*. 2019. № 2. С. 101–119.
12. Близнюк В., Яценко Л. Безробіття в Україні: соціально-економічні аспекти. *Україна: аспекти праці*. 2019. № 4. С. 19–26.
13. Бойко М. Д. *Трудове право України* : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. та допов. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 392 с.

14. Бурляй А. П., Бурляй О. Л., Смертенюк І. І. Відновлювальна енергетика: соціальний аспект. *Економіка та суспільство*. 2018. № 19. С. 104–109. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/19_ukr/17.pdf.
15. Гайдуцький А. Стратегія повернення українців. Про те, як залучити мігрантів і діаспору до розвитку України. *Дзеркало тижня*. 2019. № 27 груд. С. 11.
16. Гончаренко Н. Г. Забезпечення ефективного розвитку економіки країни через управління системою зайнятості населення. *Інфраструктура ринку*. 2019. № Вип. 35. С. 62–66. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/35_2019_ukr/10.pdf.
17. Гончарук А. В. Вплив економічних факторів на міграційну активність населення у регіонах України. *Економіка та суспільство*. 2018. № 19. С. 134–142. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/19_ukr/21.pdf.
18. Горбачова І. В. Механізми формування та розвитку трудового потенціалу сільських територій. *Економіка та суспільство*. 2018. № 14. С. 175–181. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/14_ukr/23.pdf.
19. Для чого Україні якісніші дані про міжнародну міграцію. *Дзеркало тижня*. 2019. № 23 листоп. С. 11.
20. Дрожжина Ю. Теорія поколінь та український ринок праці. *Дзеркало тижня*. 2019. № 27 черв. С. 6.
21. Єгоров А. О., Ситников М. М. Економічна ефективність міжнародної трудової міграції та забезпечення гідних умов праці українських мігрантів в країнах ЄС. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № Вип. 23. С. 395–401. URL: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/77.pdf>.
22. Іляш О. І., Гринкевич С. С. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посіб. Київ : Знання, 2010. 476 с.
23. Ільєнко Н., Спасенко Ю. Гідна праця - основа забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку України на шляху до євроінтеграції. *Україна: аспекти праці*. 2019. № 4. С. 12–18.
24. Коли безробіття не вирок, а мотивація. *Урядовий кур'єр*. 2019. № 27 верес. С. 6–7.
25. Костриця В. Ейджизм по-українськи. Про подолання дискримінації на ринку праці. *Дзеркало тижня*. 2019. № 27 груд. С. 15.
26. Костриця В. І., Бурлай Т. В. Неформальна та типова зайнятість як "нова нормальність" у світі та Україні. *Економіка і прогнозування*. 2019. № 1. С. 7–34.
27. Кравцов С., Власенко О. Генезис професійної кваліфікації в контексті теоретизування в соціальних і економічних науках. *Україна: аспекти праці*. 2019. № 4. С. 33–40.
28. Кравчук П., Мініч Р., Сушко І. Поїхали в Україну?. *Дзеркало тижня*. 2019. № 5 жовт. С. 5.
29. Красівський Д. О. Активні програми зайнятості як механізм підвищення ефективності державної політики у сфері зайнятості. *Демократичне врядування*. 2018. № 22. URL: <http://dv.lvivacademy.com/article/view/164737/164650>.

30. Кузьмінська Н. Л., До Т. М. Ринок праці в Україні: сучасний стан та проблеми розвитку. *Інфраструктура ринку*. 2019. № Вип. 35. С. 335–342. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/35_2019_ukr/55.pdf.
31. Куліков Г. Масова трудова міграція з України: мотиви, наслідки, способи стримування. *Україна: аспекти праці*. 2019. № 2. С. 44–50.
32. Лебедева Д. О. Зміст основних понять інклюзивної зайнятості. *Інфраструктура ринку*. 2019. № Вип. 32. С. 311–317. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/32_2019_ukr/47.pdf.
33. Літковець Ю. О. Зовнішня трудова міграція та її наслідки для української економіки. *Інфраструктура ринку*. 2019. № Вип. 31. С. 131–137. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/31_2019_ukr/22.pdf.
34. Мандибура В. Політекономія відчуження та експлуатації праці: ретроспекція підходів та проблеми сучасності. *Економічна теорія*. 2019. № 3. С. 5–28.
35. Махсма М. Б., Гаврилов В. М., Волощук С. Д. Передумови розвитку дистанційної зайнятості сільського населення. *Економіка України*. 2019. № 4. С. 72–81.
36. Мульська О. П., Бараняк І. Є. Прогностична модель формування україно-німецької міграційної системи. *Економіка і прогнозування*. 2019. № 2. С. 120–137.
37. Ніколаєць К. М., Ніколаєць О. Ю. Соціально-економічні наслідки зовнішньої трудової міграції. *Економіка & держава*. 2019. № 10. С. 51–57.
38. Островський І. А. Міжнародна інтелектуальна міграція: світові тренди та проблеми України. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2019/61.pdf.
39. Павлюк Т. І. Особливості зайнятості населення в сільському господарстві. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № Вип. 23. С. 415–420. URL: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/80.pdf>.
40. Паянок Т. М., Важалюк Ю. О. Кластерний аналіз трудового потенціалу України. *Економіка та держава*. 2019. №12. С. 109–114. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2019/22.pdf.
41. Перегудова Т. Дефіцит гідної праці як загроза загальнообов'язкового пенсійного страхування другого рівня в Україні. *Україна: аспекти праці*. 2019. № 2. С. 35–43.
42. Перегудова Т. Криза національного ринку праці: стагнація та трудова вичерпність. *Дзеркало тижня*. 2019. № 31 серп. С. 8.
43. Перегудова Т. Міжрегіональні відмінності в заробітній платі: погляд крізь призму професій та соціальних стандартів. *Україна: аспекти праці*. 2019. № 4. С. 3–11.
44. Перегудова Т. В. Неформальна зайнятість та трудова еміграція як ризики інституційної спроможності пенсійного фонду України. *Інфраструктура ринку*. 2019. № Вип. 31. С. 527–532. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/31_2019_ukr/80.pdf.

45. Півторак А. А. Оцінювання трансформаційних тенденцій на ринку праці в сільській місцевості. *Економіка АПК*. 2019. № 5. С. 94–105.
46. Підгірна В. С., Водянка Л. Д., Лаврук І. Г. Безробіття в Україні: актуальні проблеми і шляхи вирішення. *Економіка & держава*. 2019. № 5. С. 68–71.
47. Пікулик О. І. Причини, особливості та наслідки трудової міграції в Україні. *Економіка та суспільство*. 2019. № 20. С. 48–53. URL: <http://economyandsociety.in.ua/journal-20-1/27-stati-20/2589-pikulik-o-i>.
48. Плахотнікова Л. О., Булах Т. М. Кон'юнктура та особливості ринку праці інформаційно-комунікаційних технологій в Україні: маркетинговий аспект. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2019. № 1. С. 85–91.
49. Пономаренко І. В. Порівняльний аналіз молодіжного ринку праці в Україні та країнах ЄС. *Інфраструктура ринку*. 2018. № Вип. 15. С.14–18. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/15_2018_ukr/5.pdf.
50. Риндзак О. Т. Інгібування міграційних втрат людського потенціалу України. *Економіка України*. 2019. № 9-10. С. 79–91.
51. Риндзак О. Т. Концептуальні основи дослідження міграційної активності населення. *Ефективна економіка*. 2019. № 10. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/10_2019/77.pdf.
52. Руда Л. П., Адлер О. О., Соломонюк І. Л. Стан та перспективи розвитку ринку праці у Вінницькій області. *Інфраструктура ринку*. 2019. № Вип. 29. С. 366–372. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/29_2019_ukr/59.pdf.
53. Сардак С. Е., Мормуль А. В. Глобальні тенденції та національне регулювання сфери зайнятості молоді. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № Вип. 23. С. 421–424. URL: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/81.pdf>.
54. Слюсаренко А. В., Кишківська О. Л., Скрипник К. М. Економічна безпека України в контексті трудової міграції. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № Вип. 23. С. 127–130. URL: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/26.pdf>.
55. Соловійов Є. Детермінація основних понять міграційних процесів, що протікають в Україні, в ракурсі сучасних реалій. *Аспекти публічного управління*. 2019. № 6-7. С. 20–27.
56. Сухомлин В. Б. Ідентифікація проблеми зайнятості у контексті сучасних дослідницьких підходів. *Демократичне врядування*. 2018. № 22. URL: <http://dv.lvivacademy.com/article/view/164722/164627>.
57. Ткачук В. А. Сучасний стан і тенденції розвитку аграрного ринку праці. *Економіка АПК*. 2019. № 7. С. 6–13.
58. Ткачук В. О., Панченко Д. О. Трансформація молодіжного ринку праці в умовах цифрової економіки. *Інфраструктура ринку*. 2019. № Вип. 36. С. 339–345. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/36_2019_ukr/55.pdf.

59. Трудове право України : підручник / за заг. ред. М. І. Іншина, В. Л. Костюка, В. П. Мельника. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 472 с.
60. Худицький В. Приватні "центри зайнятості". *Дзеркало тижня*. 2019. № 9 листоп. С. 10.
61. Чебан О. Нові ринки збуту повернуть заробітчани. *Урядовий кур'єр*. 2019. № 30 лип. С. 2.
62. Червінська Л. П. Економіка праці : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 288 с.
63. Шапа Н. М., Тур О. В., Шапа Б. А. Дослідження процесів руху кадрів в Україні та визначення шляхів подолання безробіття. *Інфраструктура ринку*. 2019. № Вип. 31. С. 544–549. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/31_2019_ukr/83.pdf.
64. Швець П. А., Бабич Р. Б. Вартість робочої сили на ринку праці України: фактори, чинники та тенденції формування. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2019/55.pdf.
65. Шевчук В. О. Аналіз детермінант системи відтворення кваліфікованої робочої сили в Україні. *Ефективна економіка*. 2019. № 2. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/2_2019/47.pdf.

Інтернет-ресурси:

66. Законодавча база Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
67. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>. – Назва з екрану.
68. Система дистанційного навчання ВТЕІ КНТЕУ «MOODLE» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sun.vtei.com.ua>. – Назва з екрану.
69. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nplu.org>. – Назва з екрану.
70. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Назва з екрану.
71. Центр учбової літератури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cul.com.ua>. – Назва з екрану.